

Pravni položaj HNB-a i njegova uloga u vođenju ekonomske politike

---

Plavljanin, Paula

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:882658>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-22**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

REPUBLIKA HRVATSKA
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET

Student:
Paula Plavljanin

DIPLOMSKI RAD

Pravni položaj HNB-a i njegova uloga u vođenju ekonomske politike

Kolegij:
Ekonomska politika

Mentor:
prof. dr. sc. Nenad Rančić

Zagreb, 2024

Izjava o izvornosti

Ja, Paula Plavljanin, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Paula Plavljanin, v.r.

SADRŽAJ

1. UVOD	3
1.1. Općenito.....	3
1.2. Izvori podataka	3
1.3. Struktura	3
2. OSNIVANJE I USTROJ	4
2.1. Utemeljenje	4
2.2. Unutarnji ustroj.....	6
3. CILJ I DJELOVANJE.....	11
3.1. Cilj	11
3.2. Temeljne funkcije	12
4. NEOVISNOST SREDIŠNJE BANKE	14
5. BUDUĆI IZAZOVI.....	24
5.1. HNB i klimatske promjene	24
5.2. Digitalni Euro	32
6. ZAKLJUČAK	36
7. LITERATURA	37

1. UVOD

1.1. Općenito

Tema ovog rada je Hrvatska narodna banka odnosno središnja banka Republike Hrvatske, u čijem je i isključivom vlasništvu, njeno unutarnje ustrojstvo i organizacija, djelovanje i uloga kako unutar okvira RH tako i u sklopu Eurosustava.

U sklopu rada poseban i najveći osvrt napraviti će se na pojam neovisnosti središnjih banaka općenito kao i na neovisnost HNB-a, što neovisnost podrazumijeva te kako se ista ostvaruje.

Većina zemalja, kao i Republika Hrvatska, ima centralnu banku kao središnju monetarnu ustanovu koja se brine za održavanje stabilnosti cijena unutar okvira svoje države te koja čini vitalnu komponentu nacionalnog financijskog sustava.

Iz tog razloga važno je sa svih strana sagledati poslovanje i djelovanje središnje banke s obzirom na to da se radi o iznimno važnoj i ključnoj ulozi, a koja je povjerena jednoj instituciji.

1.2. Izvori podataka

Prilikom pisanja ovog rada kao izvori podataka najviše su korišteni znanstveni članci, internet izvori i publikacije. Također, korišteni su i bilten, zbornik i stručna knjiga.

1.3. Struktura

Diplomski rad strukturiran je od 7 poglavlja.

U uvodnom dijelu („*Uvod*“) predstavljena je tema ovog rada.

U drugom dijelu rada („*Osnivanje i ustroj*“) iznesen je kratak povijesni osvrt na same začetke HNB-a. Također, dan je prikaz unutarnjeg ustrojstva HNB-a i funkcioniranja u sklopu istog kako bi se dobio bolji uvid u poslovanje kroz hijerarhijsku organizaciju same institucije kao i uvid u podjelu nadležnosti unutar iste.

U trećem dijelu („*Cilj i djelovanje*“) izneseni su cilj i temeljne funkcije HNB-a, a sve kako bi se bolje razumjela uloga predmetne institucije.

U četvrtom, a i najvažnijem dijelu rada („*Neovisnost središnje banke*“), fokus je stavljen na neovisnost središnjih banaka, a u sklopu čega će se sagledati stupanj neovisnosti i autonomije kojima iste raspolažu, a vezano uz njihovo poslovanje i djelovanje.

U petom dijelu („*Budući izazovi*“) napravljen je svojevrsni pogled unaprijed u smislu analize budućeg potencijalnog aspekta poslovanja HNB-a koje sve više zahtijeva prilagodbu poslovanja na način da je isto održivo u kontekstu aktualnih klimatskih promjena kao i u okružju fokusiranom na uvođenje digitalne valute (digitalni euro).

U šestom poglavlju („*Zaključak*“) dan je sažetak odnosno zaključak cjelokupne tematike rada.

U sedmom poglavlju („*Literatura*“) dan je prikaz korištene literature.

2. OSNIVANJE I USTROJ

2.1. Utemeljenje ¹

Kako bi dobili temeljiti pregled teme, bitno je krenuti od samih početaka i ukratko navesti ključna razdoblja u povijesnom razvoju središnje banke Republike Hrvatske.

Hrvatska narodna banka ustanovljena je Ustavom 1990.-e godine kao središnja banka Republike Hrvatske pod nazivom Narodna hrvatska banka te su joj istim dodijeljene odgovornosti vezano za stabilnost valute i opću likvidnost plaćanja u zemlji kao i prema inozemstvu. Također, određeno je da je HNB samostalna i odgovorna Hrvatskom saboru.

U narednoj godini, točnije na dan 23. prosinca 1991., Uredbom o Narodnoj banci Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske donijela je zakonski okvir za operacije, djelokrug i odgovornost središnje banke čime je sama središnja banka i utemeljena te koja od tog trenutka oblikuje i vodi monetarnu politiku samostalne Republike Hrvatske. Na isti dan, a u zamjenu za jugoslavenski dinar, uveden je hrvatski dinar kao prijelazna i privremena valuta hrvatske države te je od 1. siječnja 1992. hrvatski dinar postao zakonitim sredstvom plaćanja u Republici Hrvatskoj. Predmetna valuta osigurala je razdoblje koje je bilo potrebno kako bi se stvorili svi nužni preduvjeti za uvođenje stabilne hrvatske nacionalne valute.

---

¹ Hrvatska narodna banka- tri desetljeća izazova, Zagreb, 2021., str. 5-19.

S obzirom da je predmetna Uredba od 23. prosinca 1991. zamišljena samo kao privremeno rješenje, ista je, potom, zamijenjena Zakonom o Narodnoj banci u studenom 1992. koji je kao osnovne zadaće središnje banke potvrdio čuvanje vrijednosti domaće valute i održavanje opće likvidnosti plaćanja u zemlji i prema inozemstvu.

Konačno, na dan 30. svibnja 1994., na Dan Državnosti, uvedena je kuna kao službeno sredstvo plaćanja.

Nakon domovinskog rata i stabilizacije općeg stanja u državi, 15. prosinca 1997. Ustavnim zakonom o izmjenama i dopunama Ustava Republike Hrvatske, naziv joj je izmijenjen u Hrvatska narodna banka.

U 2001.-oj godini pravni okvir u skladu s kojim središnja banka mora poslovati, približen je standardima Europske unije te je određeno da je postizanje i održavanje stabilnosti cijena osnovni cilj njenog djelovanja. Spomenuto, određeno je Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci od 5. travnja 2001. koji je, osim navedenog, utvrdio položaj, poslove, vlasnički status, ovlaštenja i ustroj hrvatske središnje banke, a čime je i ojačana njena institucionalna, financijska i osobna neovisnost. Zakon je dodatno naglasio važnost postizanja i održavanja stabilnosti cijena kao ključnog i temeljnog cilja samog djelovanja središnje banke.

Početak 2005. HNB je osuvremenio i obogatio svoj instrumentarij za provedbu monetarne politike operacijama na otvorenom tržištu, čiji je cilj bilo bolje upravljanje likvidnošću bankovnog sustava i stabilizacija kamatnih stopa na novčanom tržištu. Uvođenjem operacija na otvorenom tržištu okvir za provedbu monetarne politike HNB-a približio se monetarnom okviru Europske središnje banke.

2008.- e godine novim Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci dodatno je pravni okvir HNB-a usklađen s pravnim standardima Europske unije, a posebno u dijelu koji se tiče njene neovisnosti, kao i njenog cilja te su stvoreni preduvjeti kako bi HNB mogao nesmetano funkcionirati u okviru Europskog sustava središnjih banaka (ESSB) i Europske središnje banke (ESB) kao i za uvođenje eura kao službene novčane jedinice Republike Hrvatske. Predmetni Zakon prihvatio je primjedbe Europske središnje banke i Europske komisije te je uzeo u obzir i sve očekivane promjene u ostalim nacionalnim propisima i sve druge nužne prilagodbe vezane za Statut ESSB-a i ESB-a kao i ostalih sekundarnih izvora Europske unije (uredbe, smjernice, preporuke...).

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju 1. srpnja 2013. HNB postaje dijelom Europskog sustava središnjih banaka, a guverner članom Općeg vijeća Europske središnje banke.

Ovim kratkim osvrtom na povijesne podatke vidljivo je da se Hrvatska narodna banka u relativno kratkom vremenu od osnivanja u sklopu nove samostalne Republike Hrvatske, našla u poziciji gdje je ostala bez monetarne suverenosti prilikom ulaska RH u Europsku uniju. Slijedom navedenog bi se moglo presumirati da je HNB unutar Eurosustava samo jedna malena središnja banka s nekolicinom zadataka u usporedbi s prijašnjim položajem. Međutim, kako i iz samog HNB-a priopćuju, zadaci im se pristupanjem u EU znatno povećavaju te uključuju i zadatak provedbe zajedničke monetarne politike. Ujedno, iz središnje banke ističu da će hrvatske banke i dalje poslovati izravno s HNB-om, a koja će moći utjecati na njihovu likvidnost, kapitaliziranost i kreditnu aktivnost.²

2.2. Unutarnji ustroj

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju, a time i Hrvatske narodne banke u Eurosustav, središnja banka RH zakoračila je u novo razdoblje, a čime se i prema njihovim tvrdnjama, našla u okolnostima u sklopu kojih ima znatno veći broj zadataka i zaduženja nego ranije.

Sukladno navedenom, nužno je prvotno pridobiti bolji uvid u unutarnji ustroj HNB-a i unutarnje funkcioniranje predmetne institucije te sagledati kako se središnja banka kao i njena tijela suočavaju s izazovima u nešto širem poslovnom i ekonomskom okruženju.

U smislu unutarnje organizacijske strukture, kao i kod svake organizacije pa tako i kod HNB-a nužno je unutar iste uspostaviti sklad između svih dijelova organizacije kao i poslovnih procesa te postići efikasnu koordinaciju svih aktivnosti i zaposlenika, a sve kako bi organizacija postigla visoki stupanj djelotvornosti i uspješno provodila sve svoje zadatke i postigla svoje zadane ciljeve. Ako je u smislu organizacije sve uspostavljeno na način da su jasno definirane uloge, zadaci i ciljevi, te je istovremeno formiran jasni pravni okvir i razvijena efikasna koordinacija i komunikacija zaposlenika, moguće je oblikovati vrlo učinkovit i fleksibilan unutarnji sustav središnje banke.

---

² Zadarski hr- Kuna odlazi u povijest no iz HNB-a kažu da će imati još više posla: zapošljavaju i nove ljude, primanja čelnih ljudi su vrtoglava, 2022.

Nastavno na navedeno, a što se samog internog ustroja tiče, osnovnu organizacijsku strukturu Hrvatske narodne banke čine sektori i uredi, kao samostalne organizacijske jedinice, unutar kojih se poslovni procesi organiziraju na način da čine jedinstvenu poslovnu cjelinu. Ovisno o složenosti i raznovrsnosti poslovnih procesa te broju izvršitelja u pojedinim dijelovima poslovnih procesa, sektori i uredi, kao samostalne organizacijske jedinice HNB-a, mogu se organizirati u niže organizacijske jedinice: direkcije i odjele ³

U ovom radu neće se raditi detaljniji osvrt poslovnih domena po organizacijskim jedinicama već će se fokus primarno staviti na dvije ključne uloge institucije, a to su Savjet Hrvatske narodne banke i Guverner Hrvatske narodne banke.⁴ Oba tijela igraju glavnu ulogu kad je riječ o donošenju odluka vezano za ekonomsku politiku te oboje nadgledaju i kontroliraju sve procese u svrhu uspješnog provođenja svega što je zadano.

Guverner Hrvatske narodne banke je čelna osoba institucije od koje se očekuje da štiti integritet bankovnog sistema te da promovira efikasnost istog, a sve u svrhu ekonomskog rasta. Sukladno navedenom, guverner je taj koji upravlja i rukovodi poslovanjem HNB-a, organizira rad unutar same institucije, predstavlja i zastupa hrvatsku središnju banku te je odgovoran za provođenje odluka Savjeta Hrvatske narodne banke. Sve njegove nadležnosti i ovlasti utvrđene su Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci i Statutom HNB-a. Guvernera, kao i njegove zamjenike i viceguvernere imenuje Hrvatski sabor čime se zapravo poteže pitanje koliko je HNB odvojena od političkog utjecaja odnosno koliko je u svom postupanju i odlučivanju neovisna, a o čemu će u narednom poglavlju biti više govora. Dodatno, uz ulogu guvernera, a u smislu članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji, bitno je napomenuti da je Guverner Hrvatske narodne banke i član Upravnog vijeća Europske središnje banke kao i Općeg vijeća Europske središnje banke. Što se Savjeta HNB-a tiče, Savjet je najviše tijelo hrvatske središnje banke koje se sastoji od osam članova koji se biraju na razdoblje od 6 godina (guverner, zamjenik guvernera i šest viceguvernera) i odgovorno je za ostvarivanje ciljeva i izvršavanje zadataka HNB-a, a sukladno Zakonu i Statutu HNB-a. Ono utvrđuje politike direktno vezane za samo djelovanje središnje banke, a o poslovima iz svog djelokruga odlučuje na sjednicama koje se održavaju najmanje deset puta tijekom jedne kalendarske godine. Članovi Savjeta moraju biti hrvatski

---

³ Hrvatska narodna banka- Organizacija, ažurirano 4.11.2024.

⁴ Statut Hrvatske narodne banke, Z.br. 460-2670-090/12-22/BV, čl. 8, str. 4.

državljeni s priznatim osobnim ugledom i profesionalnim iskustvom na monetarnom financijskom, bankarskom ili pravnom području.⁵

Sve nadležnosti Savjeta navedene su u članku 104. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci i to kako slijedi:

Članak 104.

(1) Savjet Hrvatske narodne banke osobito je nadležan za:

1. donošenje financijskog plana Hrvatske narodne banke,
2. donošenje izvješća iz članka 62. ovoga Zakona,
3. donošenje Statuta Hrvatske narodne banke,
4. izdavanje i ukidanje odobrenja za osnivanje podružnica kreditnih institucija sa sjedištem izvan država članica, u skladu s propisima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija,
5. davanje i ukidanje suglasnosti za imenovanje predsjednika i članova uprava i nadzornih odbora kreditnih institucija, u skladu s propisima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija,
6. izdavanje i ukidanje odobrenja za rad platnih sustava i donošenje podzakonskih propisa kojima se propisuje način njihova rada,
7. donošenje podzakonskih propisa kojima se uređuje izdavanje kovanog novca ako je za njihovo donošenje ovlašten ovim Zakonom i Statutom ESSB-a i ESB-a te relevantnim propisima Europske unije,
8. određivanje strategije i politike upravljanja imovinom iz članka 100. ovoga Zakona,
9. odlučivanje o članstvu Hrvatske narodne banke u međunarodnim institucijama i organizacijama, ne dovodeći u pitanje ovlast ESB-a iz članka 6. stavka 6.1. Statuta ESSB-a i ESB-a,
10. odlučivanje o članstvu Hrvatske narodne banke u međunarodnim monetarnim institucijama, za koje je potrebna suglasnost ESB-a,
11. odlučivanje o osnivanju i zatvaranju podružnica i predstavništava Hrvatske narodne banke,
12. utvrđivanje da kreditna institucija propada ili će vjerojatno propasti i

---

⁵ Hrvatska narodna banka- Savjet i rukovodstvo, ažurirano 23.8.2023.

13. odlučivanje o davanju prijedloga za otvaranje postupka sanacije nad kreditnom institucijom ili odlučivanje o davanju prijedloga za pokretanje stečajnog postupka nad kreditnom institucijom, ili odlučivanje o pokretanju postupka prisilne likvidacije kreditne institucije.

Predsjednik Savjeta je Guverner Hrvatske narodne banke pa je on i taj koji saziva i predsjedava sjednicama istog. Kako bi na predmetnim sjednicama bio ispunjen uvjet da se iste održe, potrebno je sudjelovanje dvotrećinske većine svih članova Savjeta dok je za donošenje odluka na sjednici potrebna dvotrećinska većina prisutnih članova. Sjednice nisu javne te se po završetku iste izdaje priopćenje za javnost i objavljuje na internetskim stranicama HNB-a. U slučaju da se dogodi da Savjet Hrvatske narodne banke u odlučivanju ne donese odluku ili se uslijed određenih nepredviđenih i izvanrednih okolnosti sjednica Savjeta ne može održati jer nije ispunjen uvjet sudjelovanja dvotrećinske većine svih članova Savjeta, a guverner Hrvatske narodne banke ocijeni da se bez donošenja te odluke ne može osigurati provedba zadataka ili normalan rad u Hrvatskoj narodnoj banci, guverner Hrvatske narodne banke je taj koji će u tom slučaju donijeti odluku.⁶

Jednom kad su odluke donesene, guverner je, kao drugo najvažnije tijelo, taj koji je odgovoran da se iste učinkovito i provedu. Također, guverner ima ovlast donositi upute kako bi se svi podzakonski propisi i odluke koji su doneseni od strane Savjeta Hrvatske narodne banke, primjenjivali na unificirani način.⁷

Ukoliko Savjet neke poslove želi prenijeti na guvernera Hrvatske narodne banke, moguće je navedeno učiniti na način da predmetne poslove navede u Statutu. Jednako tako i guverner može Statutom odrediti koje će svoje poslove prenijeti na zamjenika guvernera i na svoje viceguvernere.⁸

Vraćajući se kratko još na ulogu čelne osobe institucije, važno je osim spomenutih odgovornosti, navesti i njegove mnogobrojne druge ovlasti i odgovornosti koje su u Zakonu o HNB-u taksativno pobrojane i to kako slijedi:

- 1) upravlja i rukovodi poslovanjem Hrvatske narodne banke,
- 2) organizira rad Hrvatske narodne banke,

---

⁶ Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci NN 75/08, 54/13, 47/20, čl. 47, čl.43. st.6.

⁷ Zakon o HNB-u, čl. 43 st.1., čl. 43. st. 5.

⁸ Zakon o HNB-u, čl. 42 st.7, čl. 43. st. 8

- 3) predstavlja i zastupa Hrvatsku narodnu banku,
- 4) propisuje pobliže uvjete i način obavljanja supervizije i nadzora, vrste, rokove, redoslijed i postupak poduzimanja mjera prema kreditnim institucijama (ovu nadležnost ostvaruje po osnovi suradnje sa ESB-om vezano za čl. 7. Uredbe Vijeća EU br. 1024/2013 i dijelom IX. Uredbe EU br. 468/2014),
- 5) donosi rješenja u postupku supervizije i nadzora nad kreditnim institucijama (ovu nadležnost ostvaruje po osnovi suradnje sa ESB-om vezano za čl. 7. Uredbe Vijeća EU br. 1024/2013 i dijelom IX. Uredbe EU br. 468/2014),
- 6) provodi makrobonitetnu politiku i donosi podzakonske propise, preporuke, odluke i rješenja iz područja makrobonitetne politike,
- 7) donosi akte o funkcioniranju i razvoju informacijskog sustava Hrvatske narodne banke,
- 8) imenuje i razrješava osobe s posebnim ovlastima i odgovornostima u Hrvatskoj narodnoj banci,
- 9) donosi opći akt o unutrašnjem ustroju i sistematizaciji radnih mjesta u Hrvatskoj narodnoj banci i opće akte kojima se utvrđuju prava, obveze i odgovornosti zaposlenika Hrvatske narodne banke,
- 10) donosi podzakonske propise, odluke i opće akte iz djelokruga Hrvatske narodne banke koji zakonom nisu stavljeni u nadležnost Savjeta Hrvatske narodne banke,
- 11) odlučuje o drugim pitanjima za koja je prema ovom Zakonu, drugim zakonima i propisima nadležan, kao i o pitanjima za koja ga ovlasti Savjet Hrvatske narodne banke,
- 12) propisuje pobliže uvjete i način provedbe sanacijskog nadzora te postupak nalaganja mjera prema kreditnim institucijama u postupku sanacijskog nadzora (ovu nadležnost ostvaruje u okviru jedinstvenog sanacijskog mehanizma utvrđenog Uredbom (EU) br. 806/2014),
- 13) donosi rješenja u postupku sanacijskog nadzora nad kreditnim institucijama (ovu nadležnost ostvaruje u okviru jedinstvenog sanacijskog mehanizma utvrđenog Uredbom (EU) br. 806/2014).⁹

Završno uz unutarnji ustroj središnje banke, osim Savjeta i guvernera, a u svrhu konstantnog i potpunog nadzora, transparentnosti i interne kontrole svog vlastitog poslovanja, HNB u sklopu svog internog ustroja ima i samostalni organizacijski dio unutarnje revizije koja svoje sve zadatke obavlja sukladno Pravilniku kojeg donosi Guverner, a unutar kojeg su određene vrsta,

---

⁹ Zakon o HNB-u, čl. 43.

opseg i rokovi revizije kao i način na koji se podnose izvještaji. Kako bi sve funkcioniralo na transparentan način, unutarnja revizija o svom radu izvještuje Guvernera, a jednom godišnje i Savjet Hrvatske narodne banke.¹⁰

3. CILJ I DJELOVANJE

3.1. Cilj

Kad govorimo o glavnom cilju Hrvatske narodne banke, onda govorimo o održavanju stabilnosti cijena čime se podupire niska inflacija, a sve kako bi gospodarska aktivnost kao i zaposlenost u predmetnom segmentu društva, bila na visokim razinama.¹¹

Međutim, od 2013.-e Hrvatska narodna banka sastavni je dio Europskog sustava središnjih banaka te po spomenutoj osnovi, a u skladu s odredbama Ugovora o funkcioniranju EU, Statuta Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke, izravno primjenjivih propisa Europske unije i Zakona o HNB-u, ima dodatnu obvezu podupirati ciljeve Europske unije kao i njenu opću gospodarsku politiku.¹² Nastavno na navedeno, sukladno članku 72. Zakona o HNB-u, Hrvatska narodna banka će, bez da dovodi u pitanje ostvarivanje spomenutog cilja stabilnosti cijena, a navedenog u članku 3. stavka 1. navedenog zakona, podupirati opću gospodarsku politiku Europske unije podupirući ciljeve Europske unije sukladno članku 3. Ugovora o Europskoj uniji. U predmetnom članku se između ostalog navodi da Unija uspostavlja unutarnje tržište te radi na održivom razvoju Europe koji se temelji na uravnoteženom gospodarskom rastu i stabilnosti cijena, visoko konkurentnom socijalnom tržišnom gospodarstvu, s ciljem pune zaposlenosti i društvenog napretka.¹³

Kad govorimo o održavanju stabilnosti cijena, što to točno znači?

Ukratko, u ozračju inflacije gdje je ista u stabilnim okvirima odnosno gdje u navedenom segmentu nema većih oscilacija, a kako su i cijene stabilne, moguće je općenito donositi efikasnije odluke o potrošnji te je sukladno tome moguće više resursa imati na raspolaganju, a koji se posljedično mogu dodatno ulagati u proizvodnju.

---

¹⁰ Zakon o HNB-u, čl. 51. st.1, 3, 4 i 5.

¹¹ Hrvatska narodna banka- Zašto je važna stabilnost cijena, 5.6.2020.

¹² Hrvatska narodna banka- Europski sustav središnjih banaka, ažurirano 1.1.2023.

¹³ Ugovor o europskoj uniji (2016/C 202/01), čl. 3.

Također, osim spomenutog, bilježe se i pozitivni učinci na porezni sustav kao i na sustav socijalne zaštite, a na koje okružje visoke inflacije ima vrlo nepovoljne učinke.

Govoreći o visokoj inflaciji, ista može nanijeti štetu mnogim segmentima društva, ali isto tako jednake nepovoljne učinke može imati i deflacija tj. pad opće razine cijena što može rezultirati smanjenjem plaća i visokom nezaposlenošću unutar države.

Sukladno svemu navedenom, glavni cilj stabilnosti cijena što je i glavna zadaća na cijelom europodručju, a koju provodi Europska središnja banka, ostvaruje se putem raznih instrumenata i mjera monetarne politike poput kamatnih stopa, a sve kako bi se efikasno upravljalo kretanjem inflacije i osigurao prosperitet građana cijele Unije.

3.2. Temeljne funkcije

Kad je riječ o temeljnim funkcijama središnje banke na financijskom tržištu odnosno o njenim glavnim zadaćama, podsjetimo se da je Hrvatska narodna banka sastavni dio Europskog sustava središnjih banaka te kao takva sudjeluje u definiranju i provođenju zajedničke monetarne politike Europske unije. Također, a sukladno s člankom 219. Ugovora o funkcioniranju Europske unije izvršava mnogobrojne devizne operacije te osigurava nesmetano funkcioniranje platnog sustava.¹⁴

Nevezano za zadatke koje provodi u sklopu ESSB-a, središnja banka RH isto tako upravlja međunarodnim pričuvama i financijskom imovinom HNB-a koje nisu prenesene ESB-u, ali i drugom imovinom Republike Hrvatske koja je bila zatečena u bilanci Hrvatske narodne banke na dan kad je uveden euro kao službena valuta RH. Predmetnom imovinom upravlja prema vlastitom nahođenju, a sve sukladno načelima likvidnosti i osiguranja ulaganja. Također, izdaje i oduzima odobrenja kao i suglasnosti, a donosi i raznorazna druga rješenja sve sukladno zakonima koji uređuju poslovanje ne samo kreditnih institucija i kreditnih unija već i pružatelja platnih usluga, izdavatelja elektroničkog novca i platnih sustava, platni promet, izdavanje elektroničkog novca kao i devizno poslovanje i poslovanje ovlaštenih mjenjača.¹⁵

S obzirom na važnu i ključnu ulogu bankarskog sustava te na utjecaj cjelokupnog bankarskog sustava na gospodarstvo unutar okvira države, nužno je da taj sustav posluje na način da ulijeva visoku razinu povjerenja onima koji se s njim poslovno povezuju te da je predmetni sustav

---

¹⁴ Hrvatska narodna banka Temeljne funkcije, ažurirano 1.1.2023.

¹⁵ ibid

stabilan i siguran. Navedeno se postiže putem propisivanja pravila kojih se moraju pridržavati sve banke, a onda i putem funkcije supervizije i nadzora. Poslovi supervizije obavljaju se u sklopu jedinstvenog nadzornog mehanizma kao i jedinstvenog sanacijskog mehanizma koji čine Europska središnja banka i Hrvatska narodna banka. Sukladno navedenome, svi koji se ne pridržavaju propisanih pravila bivaju isključeni s tržišta.¹⁶ Jedino pitanje generalno uz superviziju, a na koje ovdje nije moguće dobiti odgovor je ono koje bi glasilo „A tko nadzire HNB?“ s obzirom da ista kroz svoj nadzor bankarskog sustava ima pristup povlaštenim informacijama kojima obični građani nemaju te iste može iskoristiti za zlouporabu položaja dužnosnika i zaposlenika HNB-a.

Osim navedenog, HNB ima i dodatne funkcije poput otvaranja računa kreditnih institucija po kojima obavlja platni promet. Također, odobrava kredite kreditnim institucijama, prikuplja i obrađuje statističke podatke te uređuje i unapređuje platni promet i osigurava njegovo nesmetano funkcioniranje. Za Republiku Hrvatsku Hrvatska narodna banka vodi račune i po istima obavlja platni promet te prema tržišnim uvjetima može obavljati poslove i fiskalnog agenta za Republiku Hrvatsku što uključuje izdanje dužničkih vrijednosnih papira bilo kao agent izdanja bilo kao knjižni voditelj cijelog izdanja i isplaćivati iznose glavnice, kamata i ostalih troškova vezanih uz iste.¹⁷

Usto, HNB donosi i mnoge podzakonske propise u svrhu obavljanja poslova iz svoje nadležnosti, provodi makrobonitetnu politiku, a sve kako bi pridonijela očuvanju stabilnosti financijskog sustava u cjelini te obavlja ostale poslove utvrđene drugim propisima. Dodatno, Hrvatska narodna banka može izdavati novčanice eura u granicama odobrenja Europske središnje banke te u skladu s odredbama Statuta ESSB-a i ESB-a i odredbama Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Također, HNB može izdavati kovani novac eura uz odobrenje ESB-a o opsegu izdanja.¹⁸

Završno uz temeljne funkcije, ali i ciljeve, a vezano uz naredno poglavlje, najvažnije je istaknuti da je u skladu s odredbom članka 53. stavka 2. Ustava Republike Hrvatske i odredbom članka 2. stavka 2. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci pri ostvarivanju svojih ciljeva iz članka 3. i u

---

¹⁶ Republika Hrvatska Ministarstvo financija: O kreditnim institucijama

¹⁷ Zakon o HNB čl. 34, čl. 36, čl. 37, čl 89. st. 4-7.

¹⁸ Hrvatska narodna banka op.cit. u bilj. 14.

izvršavanju svojih zadataka iz članka 4. Statuta HNB-a, Hrvatska narodna banka samostalna i neovisna.¹⁹

4. NEOVISNOST SREDIŠNJE BANKE

Kako bi dobili bolji uvid u poslovanje središnjih banaka potrebno je sagledati autonomiju u poslovanju središnjih banaka odnosno postoji li autonomija uopće i u kolikoj mjeri.

U ostvarivanju svojeg cilja i obavljanju svojih zadataka Hrvatska narodna banka samostalna je i neovisna, a izvješća o svojem djelovanju podnosi Hrvatskom saboru.²⁰

Neovisnost Hrvatske narodne banke u skladu je s člankom 130. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, kojim se jamči neovisnost nacionalnih središnjih banaka Europske unije.

Neovisnost središnje banke obuhvaća više aspekata:

- funkcijsku,
- institucionalnu,
- osobnu i
- financijsku neovisnost.²¹

Funkcijska neovisnost je neovisnost u smislu da banka po svom nahođenju bira koje će instrumente koristiti kako bi ostvarivala svoje ciljeve i zadaće.

Institucionalna neovisnost znači da institucije i tijela EU ili vlade država članica ne smiju utjecati na bilo koji način na središnju banku niti im davati upute te jednako tako središnja banka ne smije primati upute ili se izlagati bilo kakvom utjecaju koji bi mogao doći od strane institucija i tijela EU kao i vlada država članica. Drugim riječima u ostvarenju svog cilja i zadataka, samostalna je u smislu da nije vezana na upute institucija i tijela EU, vlada država članica EU i drugih tijela.

Osobna neovisnost točno određuje uvjete za izbor guvernera i ostalih članova Savjeta te štiti dužnosnike HNB-a od vanjskih pritisaka tj. političkih utjecaja, iako, nemojmo se zavaravati, pozicija guvernera je često izuzetno politička.

---

¹⁹ Statut HNB-a, čl. 5

²⁰ Hrvatska narodna banka Uloga, ažurirano 1.1.2023.

²¹ ibid

Financijska neovisnost HNB-a ukazuje na to da središnja banka mora sama osigurati dovoljno financijskih sredstava u svrhu ostvarenja svog mandata uz naglasak odnosno moraju imati svoj vlastiti kapital.²²

I u protokolu br. 4 Ugovora o funkcioniranju Europske unije kojim se propisuje statut Europskog sustava središnjih banaka (ESSB) i Europske središnje banke (ESB), točnije u članku 7. predmetnog Statuta, navedena je odredba o potrebi osiguravanja političke neovisnosti središnjih banaka.²³

S obzirom da je predmetni pojam očigledno dio mnogih temeljnih akata, neovisnost centralnih banaka je od iznimno velike važnosti i ključni je i temeljni pojam u financijskom svijetu jer su u skladu s time središnje banke u mogućnosti samostalno donositi svoje odluke što pridonosi tome da se sve odluke donose objektivno u skladu s gospodarskim interesima kao i onim javnim.

Neovisnost u postupanju i poslovanju kao i u poduzimanju mjera, ključna je za održanje financijskog sistema kao i za jačanje povjerenja ulagatelja u iste. U slučajevima gdje bi na donošenje odluka utjecao pritisak s političke strane, kratkoročni politički interesi bi mogli ugroziti dugoročne ciljeve postavljene za gospodarstvo.

Očuvanjem svoje samostalnosti, središnje banke mogu brže odgovoriti na krize, bolje odgovarati na gospodarske potrebe i dugoročno poticati gospodarsku stabilnost.

Provođenje monetarne politike bez političke interferencije potvrđeno je kao jedino prihvatljivo i to kroz nebrojene studije i istraživanja te je postalo uvriježena praksa u svim naprednim i modernim ekonomijama kojima upravlja neovisna središnja banka bez ikakve naznake političkih uputa i/ili utjecaja.

Neovisnost u poslovanju je usko vezana uz već navedeni glavni cilj središnjih banaka, a to je održavanje stabilnosti cijena. Kako bi što efikasnije i uspješnije postigla predmetni cilj, nužna joj je samostalnost kako bi u tu svrhu bila u mogućnosti odabrati adekvatne instrumente i mjere.

Naravno, ljudski faktor nikad neće biti u cijelosti moguće ukloniti iz sfere poslovanja središnjih banaka. Sve banke pa tako i središnje, dio su okruženja koje je sačinjeno od isprepletenosti raznih javnih sfera pa reći da su u potpunosti oslobođene ikakvog dodira s političkim ili bilo kojim drugim aspektom društva, bi bilo pomalo naivno. Usprkos tome nužno je činiti sve da se

---

²² ibid

²³ Protokol br. 4 o statutu Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke

održi objektivnost u poslovanju kao i stvaranje okvira i regulacija kako bi se isto i provodilo u praksi.

Generalno u svijetu postoji danas svojevrsni trend dodjele nezavisnosti centralnim bankama, ali diskutabilno je koliko taj status doista zaživi i u stvarnosti i ne ostane samo mrtvo slovo na papiru. Isto tako je sporna presumpcija da današnje vlade ne utječu na donošenje odluka centralne banke vezano uz monetarnu politiku. Prema jednoj studiji Miltona Friedmana problem je u uspostavljanju institucionalnog okvira unutar kojeg je država uistinu odgovorna za financijska pitanja dok bi onda taj isti okvir trebao izvršnu vlast i ograničiti kako ne bi zlorabila svoju neograničenu moć i na taj način vodila prema oslabljenju umjesto osnaženju slobodnog društva. U tom smislu, a pogotovo vezano za ključan zadatak centralnih banaka spuštanja inflacije, rađene su mnoge studije gdje se nastojalo utvrditi je li centralna banka efikasnija u spuštanju iste ako je više ili manje zavisna od utjecaja vlasti pri čemu se pokazalo da su one nezavisnije u tom smjeru puno učinkovitije. Međutim, kako je ipak bilo i banaka koje su jednako bile efikasne, a s druge strane imale su manju stopu nezavisnosti poput centralne banke Švedske došlo se u tom dijelu do novih zaključaka. Sukladno navedenom ekonomist Adam Posen došao je do zaključka da uspješno smanjenje inflacije ne ovisi nužno o stupnju nezavisnosti već o institucionalnom, povijesnom i političkom utjecaju koji leži iza te nezavisnosti. U konačnici u skladu s time univerzalnog pravila ne bi bilo već sve ovisi o tome u kakvim okvirima odnosno društvenim okolnostima funkcionira pojedina središnja banka.²⁴

Kad se uz navedeno osvrnemo na situaciju u Europskoj uniji, odnosno na akt kojim je ista uspostavljena odnosno Ugovorom iz Maastrichta koji je stupio na snagu 1993. godine, predmetnim je dokumentom ustanovljeno da je nezavisnost središnjih banaka svojevrsni *conditio sine qua non* da bi se uopće moglo sudjelovati u europskoj monetarnoj uniji. A i šire gledano, pokret prema nezavisnosti središnjih banaka ima veliku potporu među stručnjacima s obzirom da je praksa pokazala da političke institucije nisu posve vješte u održavanju stabilnosti cijena.²⁵

Ali kad govorimo o nezavisnim središnjim bankama, one uistinu s jedne strane i jesu potpuno nezavisne, ali s druge strane su ipak ograničene u smislu svog cilja te će taj isti cilj puno bolje ostvarivati ako su van političkih pritisaka i ako imaju političku autonomiju. Ali upitno je koliko je tako nešto realno i ostvarivo u stvarnom svijetu jer iako većina središnjih banaka uistinu

---

²⁴ Stockholm studies in law: Kleineman, J.: Central bank independence, str. 7-10, 2001.

²⁵ Ibid str. 31

posluje i funkcionira na visokom stupnju autonomnosti, možda je posve nerealno očekivati da će u potpunosti biti izolirane od aktualnih političkih događaja i očekivanja. A i ne smije se smetnuti s uma da svaki akt kojim se jamči nezavisnost pojedine institucije, uvijek može biti izmijenjen i/ili nadopunjen.²⁶

Sijedom iznesenog, možemo se onda opravdano zapitati iz kojeg razloga često u stvarnom životu središnje banke i nisu zapravo toliko nezavisne. *Prvi* odgovor leži u činjenici da iako političari možda i vide specifične koristi od veće autonomije središnjih banaka navedeno je često u konfliktu s njihovom motivacijom prema stjecanju veće moći. *Drugi* razlog bi se mogao naći u činjenici da je to često jednostavno nužno da bi središnje banke mogle poslovati odnosno moraju se imenovati čelni ljudi odnosno dužnosnici koji će ih voditi, a takva imenovanja su vezana uz politički segment društva.

A kod *trećeg* razloga radi se zapravo u upitu na pitanje postoji li mogućnost stvaranja ideala apsolutne nezavisnosti predmetnih institucija uopće i u samoj teoriji i je li takvo što uopće poželjno. Čak i da se uklone prepreke političke ili praktične vrste prema nezavisnosti, ipak spomenuto ne bi bilo niti korisno niti preporučljivo u socijalnom smislu. Ima li smisla imati centralnu banku koja bi bila konstruirana na način da ima određena pravila kojih se drži bez obzira na sve, kojoj je samo stabilnost cijena od jedine važnosti i koja ne bi ni u kojem pogledu uzimala u obzir okolnosti u kojima djeluje. S jedne strane iako je stabilnost cijena od iznimne važnosti, obveza prevencije inflacije ne smije onemogućiti sposobnost države da odgovori na neke fundamentalne prijetnje i/ili osnovne promjene u svom identitetu. Očigledno je da usprkos želji da središnje banke budu izolirane od političkog utjecaja, navedeno ne samo da nije u praksi moguće već nije ni poželjno s obzirom da uvijek postoji mogućnost da demokratsko društvo pod utjecajem raznoraznih društvenih okolnosti, izmijeni svoje ciljeve, a centralne banke moraju na te promjene biti u mogućnosti adekvatno odgovoriti i s njima ići u korak.²⁷

U tom sjeru se onda možemo zapitati koliko uopće ima onda smisla isticati potrebu da centralne banke budu odvojene od zakonodavstva države u čijim okvirima posluju s obzirom da sva svoja ovlaštenja vuku iz predmetnog zakonodavstva. Odgovor na to bi bio da je bitno postojanje određenog stupnja odvojenosti jer potpuno odvojene ne mogu biti te je u skladu s time onda nužno odrediti koji bi u tom smislu stupanj odvojenosti bio prihvatljiv.²⁸

---

²⁶ Ibid str. 33

²⁷ Ibid str. 33.-35.

²⁸ Reserve Bank of Australia Bulletin- Talk by the Governor B.W. Fraser: Central bank independence what does it mean, str. 1-2, 1994.

Ta je odvojenost ponajprije važna s obzirom da nerijetko centralne banke služe izvršnoj vlasti kao način rješavanja financiranja proračunskog deficita čime nastaje problematična situacija koja se često rješava nauštrb stabilnosti cijena. Drugim riječima, središnje banke bi trebale znati reći „ne“ vladajućima. Također, preporučljiva bi, kao dugoročno rješenje za navedeno, bila izgradnja domaćeg obvezničkog tržišta i financijskog posredovanja koji bi se hvatali u koštac s navedenim problemom deficita.²⁹

U raspravi o nezavisnosti središnjih banaka odnosno kako sve više raste interes o autonomiji istih, tu se javlja i sve veći interes za njihovu odgovornost kako za njihove postupke i djelovanja tako i za njihove djelatnike i povjerena im financijska sredstva. Posljedično tome se onda javlja pitanje kome su točno središnje banke odgovorne. Odgovor na postavljeno pitanje je da one jesu odgovorne vladama pojedinih država kao predstavnicima javnosti, ali to ne znači da se i druga tijela i institucije ne mogu kritički izjasniti o učinjenim potezima vezanim uz monetarnu politiku. Centralne banke bi zapravo trebale biti odgovorne u smislu svojih temeljnih akata odnosno prema svom Statutu, ali mogu svoju odgovornost i ispoljiti i na druge načine kao na primjer na Novom Zelandu gdje guverner središnje banke drži redovne javne govore te podnosi kvartalne i godišnje izvještaje o stadijima napretka ostvarenja zadanih ciljeva. Takvom transparentnošću povećava se povjerenje javnosti te takvo postupanje povećava odgovornost za sve pravne nedostatke kao i povećanje nezavisnosti. Zapravo se sve svodi na to da je pravni okvir poslovanja od iznimne važnosti kao i pravila igre, ali posljedice će ovisiti u konačnici o sposobnosti igrača.³⁰

Sukladno svemu dosad iznesenom možemo konstatirati da je neovisnost centralnih banaka generalno opće prihvaćeno načelo i uvaženi standard, koje uvažavaju sve demokratske države. Međutim ta nezavisnost ne može biti apsolutna jer bi onda govorili o svojevrsnoj diktaturi. Ali neosporno je da je bez obzira na stupanj autonomije, utjecaj raznih interesnih skupina neizbježan. Već smo isto i utvrdili s obzirom da je imenovanje čelnih ljudi vezano uz politički život države pa centralne banke često služe kao način produljenja roka određenih ideologija onih koji imenuju dužnosnike tih banaka. Dužnosnici će i dugo nakon isteka mandata tih koji su ih imenovali, predmetnu ideologiju provoditi. Ali kako je monetarna politika koju centralne banke vode od velike važnosti možemo čak govoriti i o četvrtoj grani vlasti te je nužno predmetne vanjske utjecaje što više svesti na minimum.³¹

---

²⁹ Ibid str. 3.

³⁰ Ibid str. 7-8.

³¹ Ahtik, M, Neodvisnost centralne banke in vpliv interesnih kupin, str. 96, str. 101, 2009.

Slijedom toga, vidljivi su rezultati napora postizanja što većeg stupnja nezavisnosti središnjih banaka u naprednim zemljama dok su u mnogim zemljama koje su mu razvoju, uvedene mnoge reforme kako bi postigle istu stvar.

Najbitnije je možda naglasiti da je nezavisna ona banka koja je u mogućnosti utvrditi monetarnu politiku prije nego vlada utvrdi fiskalni deficit. Također, autonomna središnja banka je takva koja utvrđuje monetarnu politiku bez ikakvog utjecaja vlade. Središnja banka ne smije biti politički alat vlada! Međutim, kod zemalja u razvoju problem je u tome što su navedene zemlje usmjerene na rast i razvoj, ali s druge strane je u tim zemljama slabo razvijena regulativa pa postoji opasnost da centralna banka vrlo brzo postane alat za rješavanje fiskalnog deficita. Tim više je iz tog razloga nužno što prije uspostaviti nezavisnost jer ako takvim bankama zadatak postane financiranje proračunskog deficita, one gube svoj glavni cilj očuvanja stabilnosti cijena i kontroliranja inflacije što je dugoročno opasno za cijelu ekonomiju. Iz navedenog se može zaključiti da je za nezavisnost središnjih banaka svakako kao nužan preduvjet iznimno važna i politička situacija u zemlji tako da u zemljama u kojima vlada drži potpuni autoritet pa sve organizacije direktno ili indirektno rade pod njom, nezavisnost centralne banke je nemoguće postići. U demokratskim zemljama situacija je gdje vlada ekonomska sloboda situacija je posve drugačije te su vlada i centralna banka u smislu svojih zaduženja odvojene pa centralna banka može djelovati autonomno i donositi odluke po svom nahođenju.³²

Ali opet s druge strane postoje i oni koji kritiziraju potrebu da središnje banke budu nezavisne jer u tom slučaju nisu posve usklađene s politikom izvršne vlasti. Isto tako tvrde da adekvatna monetarna politika koju provode centralne banke nije jedino što je bitno i dovoljno za stabilnu ekonomiju već da je za to potreban i makroekonomski plan izvršne vlasti. Ali praksa u većini slučajeva pokazuje da ako je središnja banka autonomna, planirat će ekonomsku politiku tako da pazi na cjelokupnu ekonomiju, dok ako ekonomsku politiku kroji izvršna vlast, pazit će manje na ekonomiju, a više na interese i politiku izvršne vlasti.³³

Bez obzira na sve u zapadnim zemljama se teži većoj nezavisnosti središnjih banaka te se ista mjeri na način da se sagleda odnos tih banaka s izvršnom vlašću i njihov odnos u cjelini. Postoje na primjer i središnje banke koje imaju s vladom blizak odnos te usprkos tome imaju visok

---

³² Jafari- Samimi, A., Rajabi, S., Abdolalizadeh Shahir, S., The impact of Central bank independence on economic growth: A cross section analysis str. 4823-4824, 2010.

³³ Ibid str. 4824.

stupanj nezavisnosti poput nacionalne banke Japana. Postoje neki aspekti na temelju kojih se može predmetni odnos evaluirati, a to su na primjer:

- ciljevi i dužnosti centralne banke
- vlasništvo nad dionicama centralne banke
- tko imenuje guvernera
- broj članova odbora banke koji donose odluke te tko ih imenuje
- kvaliteta dostavljanja Vladinog uvida u centralnu banku
- odgovornost za pravne nedostatke centralne banke
- transparentnost informacija ³⁴

Jedna od najčešćih mjera kojim se postiže veći stupanj nezavisnosti je jasnoća ciljeva pa što joj je veća odgovornost za kontroliranje inflacije time će više biti nezavisna. Većina vlada je svjesna dugoročnog benefita stabilnosti cijena i isto se u većini slučajeva nastoji i postići, ali usprkos tome se radi određenih privremenih okolnosti ponekad fokusiraju i na kratkoročne ciljeve, a što bi centralne banke svakako trebale izbjegavati jer navedeni kratkoročni ciljevi vode u nepoželjnu situaciju inflacije. ³⁵

A kako bi se efikasnost poslovanja i kontrola inflacije središnjih banaka i postigla u praksi te kako je fenomen inflacije nužno regulirati putem kontrole novčanih sredstava koje središnja banka pušta u sistem prema državnoj ekonomiji, ovdje je nanovo nužno ponoviti da je u tu svrhu potrebno da središnja banka bude što manje vezana uz Vladu svoje države. No iz svega već navedenog može se konstatirati da bez obzira na postignuti stupanj autonomije određeni utjecaj izvršne vlasti će uvijek postojati. Ono što je jedino sigurno je to da ako je centralna banka nezavisna, stupanj inflacije bit će manji, ali još predstoji utvrditi koliko nezavisnost banke ima utjecaja na ostale makroekonomske varijable. Analiza nezavisnosti Hrvatske Narodne banke, a čija nezavisnost ima veliku regulativnu potporu, učinjena je primjenom četiri mjerne metode koje su kako slijedi:

- stopa izmjene guvernera središnje banke
- Petursson G. Thorarinn metoda
- LVAW indeks- de iure zakonska nezavisnost
- QVAW indeks- de facto zakonska nezavisnost ³⁶

---

³⁴ Ibid str. 4825.

³⁵ Ibid str. 4825.

³⁶ Čorić, T., Cvrlje, D., Central bank independence: the case of Croatia, str. 3 (abstract), str. 11, 2009.

Vraćajući se ponovno na potrebu odvojenosti centralne banke od izvršne vlasti, a kao uz to najranija definicija nezavisnosti centralnih banaka, proizašla je iz riječi Davida Ricarda u njegovom djelu „*Plan for the Establishment of a National Bank*“ u sklopu koje izjavio „*It is believed that a state cannot be entrusted with issuing money because it will most probably be abused*“. Dodatno je u istom djelu naglasio da članovi odbora unutar centralnih banaka koji imaju ovlaštenja izdavati novac, nikad ne bi smjeli novac posuđivati državi niti dopustiti da ih država kontrolira ili na njih utječe. Država mora prikupiti novac na druge legitimne načine. Sve ostale definicije nezavisnosti proizašle su iz spomenute Ricardove izjave. Međutim, sva ta silina nepotpuno jasnih definicija kao i kompleksnost odnosa između centralne banke i vlade je i dovelo do raznoraznih interpretacija same nezavisnosti.³⁷

Pritom, kad se govori o nezavisnosti misli se ne samo na nezavisnost u smislu odabira cilja već i nezavisnosti u odabiru instrumenata kojima će se ti ciljevi potom i ostvarivati. Nastavno na to, Eijffinger i Haan naveli su za ono vrijeme (1996) dvije dodatne vrste nezavisnosti i to osobnu i financijsku. Osobna nezavisnost se gleda kroz involviranost države u upošljavanje djelatnika centralne banke za koju obojica opravdano smatraju da nije potpuno ostvariva i da će uvijek postojati involviranost države u tom segmentu. Financijska nezavisnost znači nezavisnost proračuna te da nema odnosa centralne banke i države u smislu da bi središnja banka kreditirala državu. Zadnju najkompleksniju elaboraciju nezavisnosti dao je Scheller u monografiji iz 2006 naziva „*The European central bank- History, role and functions*“ u kojoj je naveo da se potpuna i optimalna implementacija monetarne politike može postići samo ako postoji pet tipova nezavisnosti, a to su kako slijedi:

- Institucionalna nezavisnost
- Pravna nezavisnost
- Osobna nezavisnost
- Funkcionalna i operativna nezavisnost
- Organizacijska i financijska nezavisnost³⁸

Iako je tendencija za porastom stupnja nezavisnosti središnjih banaka bila isključivo povezana s razlogom smanjenja inflacije Cukierman je smatrao da na navedeno utječu i globalni i regionalni faktori. U globalnom smislu porast nezavisnosti je poželjan radi stabilnih makroekonomskih uvjeta što ulijeva povjerenje domaćim i stranim investitorima. A i ne smije se zaboraviti da i Međunarodni monetarni fond koji promovira stabilnost međunarodne

---

³⁷ Ibid str. 4.

³⁸ Ibid str. 5

monetarne suradnje, gleda na nezavisnost kao na vrlo bitnu stavku te ju je smatrao i uvjetom u sklopu svojih reformi gdje su iste već za pojedine države bile nužne.³⁹

U svakom slučaju u većini razvijenih zemalja raste važnost povećanja autonomije središnjih banaka što se smatra i svojevrsnom evolucijom svih banaka te vrste jer je takav konvencionalni trend zapravo i potreban kako bi se mogla uspješno provoditi monetarna politika. Ako istu provodi središnja banka koja ja autonomna i nezavisna smatra se da će navedeno rezultirati većom stabilnošću cijena i općenito boljom cjelokupnom ekonomskom situacijom jer se smatra da će centralna banka biti manje pristrana u svom odlučivanju vezano za monetarnu politiku i inflaciju.⁴⁰

Međutim potrebno je sagledati i drugu stranu koja smatra da za vođenje monetarne politike nezavisnost nije potrebna niti dovoljna odnosno smatra da je autonomija iste samo jedan od mnogo alata koji stoje u tu svrhu na raspolaganju.

Ono što je neosporivo je da je nezavisnost centralnih banaka ono što mnoge države nastoje postići iako nužno ponekad i ne pridonosi manjoj inflaciji. A treba uzeti i u obzir da je moguće da nezavisnost postoji samo na papiru (de iure), a ne i u svakodnevnom poslovanju (de facto). Ono što je važno, kako naglašava Blinder, visoki kredibilitet je ono što čini bitan uvjet za provedbu uspješne monetarne politiku. Jer države koje već niz godina prati reputacija države s „labavom“ monetarnom politikom, neće steći kredibilitet preko noći samo zato jer su svojoj instituciji središnje banke dodijelili nezavisnost odnosno izmijenili njen pravni status. Često je u praksi vidljivo i smanjenje inflacije prije nego je uopće u državi uspostavljena nezavisnost banke što bi značilo da je moguće poduzeti mjere koje vode do većeg kredibiliteta i ulijevaju povjerenje potencijalnih ulagatelja više od nezavisnosti centralne banke poput na primjer fiksiranja tečaja ili ciljanje inflacije. A ne smije se ni u kojem trenu zaboraviti ni zanemariti i politički utjecaj u smislu imenovanja čelnih ljudi centralne banke od strane onih na vlasti, a ni ponašanje i stajališta tih imenovani te kako će se to odraziti na njihovo donošenje odluka i cjelokupno poslovanje. Nastavno uz to upitno je onda i koliko je zapravo svaka nezavisna centralna banka stvarno nezavisna kad joj se taj status autonomije jednako brzo može od vladajućih oduzeti koliko je brzo bila i dodijeljena.⁴¹

---

³⁹ Ibid str.6.

⁴⁰ Ibid str. 13.

⁴¹ Hayo, B, Hafeker, C., Reconsidering central bank independence, European Journal of political economy. str. 657-659, 2002.

Od velike je važnosti politički i zakonodavni sistem same države i vidljivo je da države u kojima je sistem provjere i ravnoteže jači, imaju nezavisnost središnje banke na višoj razini. Ali s druge strane postoje i primjeri gdje države nemaju sistem provjere i ravnoteže i gdje je niska nezavisnost središnje banke, a usprkos tome nemaju visoku inflaciju pa se onda može zauzeti neki generalni stav da sve više-manje zavisi od političkog sistema države kao i o društvenim promjenama. Primarno je svakoj državi nužno uopće ustanoviti koliko joj je važno držati stabilnost po pitanju inflacije, a onda uspostaviti institucije za uspostavu stabilnosti cijena unutar političkog, zakonodavnog i ekonomskog okvira. A sama činjenica da je prvo potrebno uspostaviti upit koliko je nekoj državi bitno imati stabilnost u smislu inflacije, pokazuje da je nezavisna centralna banka samo jedan od alata kojima se isto postiže.⁴²

Najviše argumenata u korist nezavisne centralne banke je to da kad je ista nezavisna, izvršna vlast ne može podleći monetarnoj ekspanziji da bi financirala vlastite potrebe. Od visoke je s važnosti da centralna banka ne posluje na način da monetarna politika služi političkim interesima. Ali kao već spomenuto, i nezavisna banka ne dovodi nužno do stabilnosti cijena. Sve je to ovisno o mnogo faktora i o mnogim okolnostima u kojima sama banka posluje poput političke stabilnosti države, podrške financijske i nefinancijske zajednice, programa ekonomske stabilizacije, discipline na tržištu rada i ostalo. Središnje banke bi trebale poslovati na način da se u svojoj poslovnoj svakodnevici ne osvrću na politička događanja jer ako su čelnici tih banaka pojedinci koji su izolirani od političkog utjecaja i ostalih političkih pritisaka bilo kakve vrste, mogu na efikasniji odnosno objektivniji način voditi poslovanje u smjeru stabilnosti cijena. Takve su institucije fleksibilnije za razliku od spore i glomazne mašinerije izvršne vlasti pojedinih država političari koje se fokusiraju na kraće ciljeve i pod utjecajem su mišljenja svojih glasača u čemu leži destabilizacija ekonomije.⁴³

Ali tu se javlja još jedan argument protiv nezavisnosti banaka, a to je da prevelika odvojenost centralnih banaka od vlasti vodi do gubitka demokratskog legitimiteta. Međutim, legitimitet nezavisnosti nezavisnih institucija općenito može se shvatiti kroz referiranje na Robinson Crusoe paradigmu, a to je da isto kao što pojedinac prepoznajući svoje nesavršenosti uslijed mnogih iskušenja stavlja ograničenja na sebe kako bi uskladio ponašanje s racionalnim pravilima tako isto i država ograničava sebe tako da uspostavlja nezavisna tijela prepoznavajući

---

⁴² Ibid str. 669.

⁴³ Lastra, M.R., The institutional dimension of central bank independence str. 12-13, 1995.

svoje slabosti. A onda opet neki pak smatraju da centralne banke moraju biti kompletno podređene izvršnoj vlasti kako bi monetarna i fiskalna politika bile bolje usklađene.⁴⁴

Jedno je sigurno, ako centralne banke posluju u vrlo nefleksibilnim uvjetima i ograničene su u svojoj djelatnosti s više strana upitno je koliko u takvim uvjetima koji bi ih uvelike usporavali, mogu ostvarivati svoje zadaće i ciljeve. Mora postojati optimalna kontrola i ravnoteža između izvršne i monetarne vlasti.⁴⁵

5. BUDUĆI IZAZOVI

5.1. HNB i klimatske promjene

U smislu budućih izazova poslovanja središnjih banaka poželjno je osvrt napraviti i na aktualno svjetsko okruženje u kojem posluju sve središnje banke, a u kojem je naglasak stavljen na klimatske promjene i utjecaj istih na globalnu zajednicu. Spomenuti osvrt je neophodan kako bi dobili dodatnu i širu sliku poslovanja središnje banke u spomenutim okolnostima velikih društvenih promjena.

Nastavno na navedeno, klimatske promjene su jedan od najvećih izazova koji se nalazi pred čovječanstvom u 21. stoljeću te su s navedenim promjenama povezane ozbiljne prijetnje za imovinu, zdravlje i ljudske živote. Tim promjenama izložene su skoro sve gospodarske grane pa tako i bankarski sektor. Ne može se osporiti da se svakodnevno suočavamo sa situacijama diljem svijeta u kojima ekstremne vremenske prilike i nepogode poput suša, poplava, požara, većih zagađenja i ostalih prirodnih katastrofa sve češće uzrokuju iznimno ogromne materijalne i druge štete, a sve to itekako ima učinke na ekonomije i gospodarstva pogođenih država, ali i šire.

Banke kojima je u smislu monetarne politike glavni cilj stabilnost cijena i stabilnost financijskog sustava općenito, sad se nalaze u situacijama gdje spomenute neprilike i vremenske varijable značajno utječu na inflaciju i povećavaju financijske rizike u bankarskom sektoru. Iz iznesenoga je jasno da je u tom smislu nužno povećati ulogu središnjih banaka u „pozelenjavanju“ portfelja banaka i zelenog financiranja općenito.⁴⁶

---

⁴⁴ Ibid str. 14.

⁴⁵ Ibid str. 9.

⁴⁶ Škrinjarić, T.: Kratkoročni i srednjoročni učinci ekstremnih vremenskih prilika na hrv. gospodarstvo, 2023

Drugim riječima, u opasnosti je ponajprije opća financijska stabilnost kao i utjecaj klimatskih promjena na tržišne cijene, a što čini srž poslovanja središnjih banaka te je potrebno u što kraćem roku razviti pravni okvir koji bi odredio mjere poslovanja koje bi podržavale napor mitigacije učinaka klimatskih promjena kao i, naravno, utvrđenje granica spomenutih mjera. To bi značilo da je za središnje banke neophodno utvrditi način na koji bi pomirili postojeće ciljeve i pravni okvir istih s mjerama koje je potrebno donijeti, a kojima bi se pridonijelo globalnom odgovoru na klimatsku krizu.⁴⁷

Ne bi bilo pogrešno reći da su centralne banke moćne institucije koje kontroliraju tijek novca i održavaju ekonomsku stabilnost što bi ujedno i značilo da itekako imaju i moć doprinijeti stabilnijoj klimatskoj budućnosti. Međutim gledajući trenutna poslovanja banaka nije vidljivo da po tom pitanju išta poduzimaju. Naprotiv, sve ukazuje na to da se iste više fokusiraju na kratkoročne ciljeve i profit što rezultira nestabilnošću u postizanju klimatske stabilnosti. Moguće je nešto kraći interes banaka za klimatske promjene u slučaju nešto veće nastale štete, ali čim se situacija umiri, interes jenjava.⁴⁸

U skladu s time, na globalnoj razini, u kolovozu 2015. godine, 193 zemlje su se usuglasile oko sedamnaest globalnih odnosno univerzalnih ciljeva (Sustainable Development Goals, SDGs) i pokazatelja za održivi razvoj, a realizacija kojih će trajati do 2030. godine. Radi se o univerzalnim ciljevima i pokazateljima za koje se očekuje da će ih članice Ujedinjenih naroda koristiti u kreiranju svojih programa i politika. Ciljevi održivog razvoja nastali su kao proširenje Milenijskih globalnih ciljeva donesenih 2001. godine, a koji su predstavljali osam ciljeva usmjerenih na eliminiranje siromaštva do 2015. godine. Unatoč svemu što je poduzeto početkom 2000-ih godina, mnogobrojni problemi tek čekaju svoje rješenje. Ciljevi održivog razvoja baš iz tog razloga odlaze nekoliko koraka dalje od prvotnih napora te se usredotočuju na uzroke siromaštva i univerzalnu potrebu za razvojem koja će u jednakoj mjeri odgovarati svim ljudima i dijelovima svijeta. Ciljevi održivog razvoja kreirani su u svrhu uspješne finalizacije svega onog što se započelo Milenijskim ciljevima, a na način da nitko ne bude isključen.⁴⁹

Ciljevi su kako slijedi:

1. Cilj 1. Iskorijeniti siromaštvo svuda i u svim oblicima,

---

⁴⁷ IMF, Tamez, M., Weenink, H, Yoshinaga, A.: Central banks and climate change: key legal issues, 9/2024, summary

⁴⁸ The Conversation: Sokol, M., Stephens, J.C.: Central banks should be fighting the climate crisis, 1/2024

⁴⁹ Institut za društveno odgovorno poslovanje: 17 ciljeva održivog razvoja

2. Cilj 2. Iskorijeniti glad, postići sigurnost hrane i poboljšanu ishranu te promovirati održivu poljoprivredu,
3. Cilj 3. Zdravlje – Osigurati zdrav život i promovirati blagostanje za ljude svih generacija,
4. Cilj 4. Osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje te promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja,
5. Cilj 5. Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojke,
6. Cilj 6. Osigurati pristup pitkoj vodi za sve, održivo upravljati vodama te osigurati higijenske uvjete za sve,
7. Cilj 7. Osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama za sve,
8. Cilj 8. Promovirati uključiv i održiv gospodarski rast, punu zaposlenost i dostojanstven rad za sve,
9. Cilj 9. Izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promovirati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost,
10. Cilj 10. Smanjiti nejednakost unutar i između država,
11. Cilj 11. Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, prilagodljivim i održivim,
12. Cilj 12. Osigurati održive oblike potrošnje i proizvodnje,
13. Cilj 13. Poduzeti hitne akcije u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica,
14. Cilj 14. Očuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse za održiv razvoj,
15. Cilj 15. Zaštititi, uspostaviti i promovirati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti degradaciju tla te spriječiti uništavanje biološke raznolikosti,
16. Cilj 16. Promovirati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama,
17. Cilj 17. Ojačati načine provedbe te učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj.⁵⁰

U sklopu predmetnih SDG ciljeva, točnije u njihovom dijelu koji se više odnosi na poslovni svijet i korporacije od velike je važnosti na ovom mjestu kao globalni trend, ali i zakonsku obvezu spomenuti E(nvironment), S(ocial), G(overnance) rejting (ESG) odnosno okolišno, društveno i korporativno upravljanje koje obuhvaća širok raspon inicijativa te je već dulje vrijeme aktualno u svijetu, a u zadnje vrijeme sve aktualnije i u Republici Hrvatskoj. Navedeni rejting odnosno kriteriji služe mjerenju ključnih čimbenika održivosti, etičnosti i društveno

---

⁵⁰ ibid

odgovornog poslovanja (DOP) pojedinih kompanija te je putem istih moguće ustanoviti razinu uspostavljene svijesti o potrebi zelenijeg poslovanja. ESG teži ostvariti održive rezultate za dobrobit okoliša, ali i društva u cijelosti te postići da se poslovanje vodi na odgovoran i uključiv način.

Iz navedenog se može konstatirati da održivost nije samo neki prolazni trend, priča za dioničare niti nešto apstraktno i maglovito bez mjerljivih pokazatelja. Zahtjevi su točno određeni i vrlo su konkretni, a njihovo neispunjenje može odsjeći pristup kapitalu. U svjetlu geopolitičke, energetske i resursne krize, potreba ESG transformacije i društveno odgovornog poslovanja postaje sve izraženija.⁵¹

Nastavno na navedeno, i Hrvatska narodna banka podupire klimatske i okolišne ciljeve bez da ugrožava financijsku stabilnost i stabilnost cijena. U svim svojim područjima djelovanja uključuje okolišna pitanja te identificira rizike povezane s klimatskim promjenama i podržava tranziciju prema niskougljičnom gospodarstvu. Ujedno, i interne aktivnosti koordinira u smislu postizanja klimatske neutralnosti.⁵²

Od 2021. godine hrvatska središnja banka intenzivnije se uključila u međunarodni europske aktivnosti ulaskom u Mrežu za ozelenjivanje financijskog sustava (NGFS), a također se uključila i u jedinstveni nadzorni mehanizam (SSM) čime je počeo nadzor nad sistemski važnim kreditnim institucijama (*significant institutions*) koji između ostalog nadgleda i koliko institucija u sklopu svog poslovanja razmatra i klimatske rizike.⁵³

HNB također prati klimatsku izloženost kreditnih institucija u skladu s aktivnostima SSM-a te isto tako redovno provodi klimatske testove otpornosti na stres s obzirom na to da je od iznimne važnosti da predmetne institucije pod nadzorom HNB-a osvijeste važnost poslovanja koje je otporno na rizike koji su uzrokovani klimatskim promjenama.⁵⁴

Slijedom navedenog HNB će objavljivati kako njihova financijska imovina utječe na klimu i nastojat će ulagati u okolišno održive projekte. U sklopu Eurosustava preispitat će i analizirati sve mogućnosti koje joj stoje na raspolaganju za korištenje alata monetarne politike za poticanje

---

⁵¹ Hrvatska gospodarska komora- Kapital bježi od tvrtki koje ne posluju održivo, 6/2024

⁵² HNB Klimatska strategija, 7.12.2023.

⁵³ ibid

⁵⁴ ibid

održivog razvoja, a da bi se sve spomenuto odvijalo na što kvalitetniji način HNB radi i na tome da intenzivira edukaciju zaposlenika vezano za predmetnu temu.⁵⁵

ESG je i dio supervizorskih aktivnosti HNB-a koji od kreditnih institucija očekuje da identificiraju, mjere i upravljaju ESG rizicima dajući prioritet okolišnim rizicima i napredujući prema ostalim čimbenicima održivosti kako se razvijaju metodologije i alati za procjenu. Nastavno na navedeno, sve tvrtke koje su na burzi morat će osim financijskih izvještaja, podnositi i nefinancijske izvještaje u sklopu kojih će morati izvještavati o zelenim elementima poslovanja, a unutar kojih će morati biti i objašnjena strategija održivog poslovanja. Nužno je i kod kreditnih sposobnosti svakako uzimati u obzir ESG rizike. Sve to, naravno, predstavlja dodatan problem na poslovanje bankarskog sustava s obzirom da je prelazak na zelenije poslovanje skupo. A i dodatnu tegobu predstavlja činjenica da nije poželjno ulaziti u poslovanje s klijentima koji su izloženi visokim klimatskim rizicima. ESG time služi kao svojevrsni filter pomoću kojeg korporacije mogu utvrditi s kime je u smislu ESG-a bolje ući u poslovnu suradnju.

U skladu sa iznesenim, mnogo je načina na koji centralne banke mogu doprinijeti evoluciji predmetne tematike kao na primjer putem kreiranja povoljnijih uvjeta financiranja i kreditiranja sektora obnovljive energije ili financijski pridonositi projektima izgradnje infrastrukture za predmetni segment. Mnoge banke u svijetu već i čine određene korake u tom smjeru poput nekih koje uspostavljaju veće kamatne stope za financiranje bilo kakvih aktivnosti koje nisu povezane s obnovljivim izvorima energije te manje kamatne stope za izgradnju infrastrukture i ostale aktivnosti usko povezane s navedenim načinom poslovanja. Isto kako je bilo moguće putem kamatnih stopa mitigirati negativne posljedice koronakrize, moguće je onda svakako isto učiniti i u svrhu klimatske krize. Gledajući unaprijed, fokus je nužno raspodijeliti na način da se naglasak ne stavlja samo na inflaciju već i na investicije koje vode prema transformaciji društva na globalnoj razini, a što bi smanjilo ovisnost čovječanstva o fosilnim gorivima.⁵⁶

Međutim, usprkos svemu navedenom u cijeloj tematici prisutan je i značajni broj onih koji su skeptični prema ESG-u i, i to najčešće onih koji i sami rade u korporacijama koje kao zadatak imaju implementaciju istog. Skeptici zelenog poslovanja na isto gledaju kao na samo jednu dobru metodu marketinga odnosno kao na vrstu aktivizma kojim se želi popraviti vanjska percepcija korporacije i privremeno povećati profit. Povećanje profita uistinu i je privremeno

---

⁵⁵ ibid

⁵⁶ The Conversation, op.cit. u bilj. 48

jer spomenutim aktivizmom najčešće steknu više kontroverzi koje imaju dugoročni loši efekt na njihovo poslovanje kao što je slučaj bio s kompanijom Bud Light prilikom čega je spomenuta kompanija vezano za DEI (*Diversity, Equity, and Inclusion- raznolikost, jednakost, i inkluzija*) koji je u sklopu ESG-a, konkretno pod slovom „S“ (social), predstavila marketinšku kampanju s transrodnom osobom što je rezultiralo bojkotom brand-a i ogromnim padom profita.⁵⁷

Ali bez obzira na skepticizam, a vezano uz implementaciju ESGa unutar pojedinih poduzeća, pobornici istog smatraju da je ESG korisno implementirati kao jedan novi svojevrsni holistički princip poslovanja te da je nužno da sva poduzeća pokazuju obzir ne samo prema investitorima, već i prema svemu onome što ih okružuje. Nastavno na to, smatraju da je fokus na maksimalizaciju profita za dobit dioničara, nešto što gubi tlo pod nogama i da je vrijeme za novu filozofiju poslovanja.⁵⁸

Međutim, ako pogledamo aktualni status implementacije održivog poslovanja, i dalje su vidljivi mnogi problemi jer se često poduzeća nalaze u situaciji da su im utvrđeni ciljevi i strategije kao i postizanje profita za svoje investitore, neusklađeni s ciljem smanjenja svog ugljičnog otiska. U većini slučajeva, poduzećima je jednostavnije sav trošak prebaciti na društvo nego da ga kroz implementaciju raznoraznih novih strateških mjera, snose sami. Također, mora se uzeti u obzir da postoje i države gdje nema usklađenosti po pitanju zelene politike te i to dovodi do konflikta među regulatorima i investitorima. U takvim okolnostima ne može se ni u kojem pogledu računati da će implementacija ESGa biti uspješna.⁵⁹

Nevezano za gore spomenutu skeptičnu stranu, postoji i ona koja zelenom poslovanju pridaje toliku važnost da ga se čak podiže na razinu dioničara odnosno „tihog dioničara“.⁶⁰

Ipak, dioničar je taj koji ima određeni utjecaj na poslovanje, a ima ga i ESG jer je nužno za korporacije da poslovanje organiziraju u skladu i s tim utjecajem i to na način da minimiziraju utjecaj svojeg djelovanja na okoliš. Drugim riječima prirodi se želi dati „glas“ kako bi mogla kroz korporativne strukture predstavljati svoje interese.⁶¹

Vraćajući se nanovo na zeleno poslovanje u bankarskom segmentu, nužno je navesti i da se u sklopu europodručja i to konkretno u sklopu Europske središnje banke, također velika važnost

---

⁵⁷ Sky news: Taaffee- Maguire, S., Bud light beer takes sales hit after backlash over ad campaign, 08/2023

⁵⁸ Lider- Ernest Vlačić: ESG je optimalan put prema zelenijoj ekonomiji, 05/2022

⁵⁹ The Economist: The fundamental contradiction of ESG is being laid bare, 09/2022

⁶⁰ Zlatić, S., Boljunčić, V., Buntak, K.: Overview of research conducted in the field of stakeholder analysis, str.154 (Tipurić, D.,Book of proceedings- economic and social development, travanj 2024.)

⁶¹ Ibid, str. 145

pridaje tranziciji na ugljičnu neutralnost. Europska središnja banka promovira zeleniji financijski sistem te radi na poboljšanju općeg razumijevanja predmetne tematike kao i na smanjenju vlastitog ugljičnog otiska, a sve kako bi se osiguralo stabilno bankarsko poslovanje.⁶² Kroz svoju funkciju nadzora banaka europodručja, ESB osigurava da banke pravilno i pravovremeno identificiraju, mjere i upravljaju rizicima koji proizlaze iz klimatskih promjena i na taj način postanu otpornije na bilo kakve izvanredne događaje povezane s navedenim što pridonosi sigurnosti i stabilnosti cjelokupnog bankarskog i financijskog sistema.⁶³

Uz spomenutu funkciju nadzora ESB-a od iznimne važnosti je istaknuti da je u 16. prosinca 2022. godine na snagu stupila Direktiva o korporativnom izvještavanju o održivosti, a sve kako bi se postigla tranzicija Europske unije u prvo klimatski neutralno gospodarstvo do 2050. godine. Točnije, ovdje se radi o obveznom izvještavanju o ESGu koje se trenutno smatra globalno najzahtjevnijim izvještavanjem u ESG segmentu. Spomenuta Direktiva primjenjivat će se od 2024.-e u sklopu financijskih izvještaja na velike poduzetnike tj. one koji zapošljavaju više od 500 zaposlenika, a potom će se primjenjivati postepeno i na manja kotirajuća društva do 2028.-e godine.⁶⁴

Ali napori ESB-a da bankarski sektor bude spreman na sve klimatske rizike u zadnje vrijeme rezultira negodovanjem i otporom banaka u sklopu europodručja jer su radi opsega ESG regulative u lošijoj poziciji u odnosu na konkurentne banke u Americi, a ponajprije radi toga što europske banke moraju stvarati financijske rezerve za rizike koji su teško mjerljivi. Banke u Americi sukladno rezultatima nedavnih izbora, nisu nužno pridržavati se navedenih pravila poglavito radi suprotstavljanja republikanske stranke svemu što ima ikakve veze s ESG rejtingom.⁶⁵

Međutim nevezano za bilo kakve otpore, čini se da ESG rejting ne ide nigdje u dogledno vrijeme te je u tom smislu velika poduzeća nužno uključiti u rješavanje okolišnih kriza s obzirom da su fleksibilna, brza i imaju mnogo potencijala za inovacije. Integracijom kriterija održivog poslovanja istovremeno rade na svom ugledu kao i na pozitivnom utjecaju na okoliš i na društvo u cjelini. Kako klimatska kriza sve više dobiva na pažnji i investitori paze s kim će se upustiti u poslovne suradnje i gdje će uložiti svoj kapital te sukladno tome obraćaju pažnju na ugljični otisak korporacije kao i na njeno gospodarenje otpadom, na korištenja izvora obnovljive

---

⁶² ECB- Climate change and ECB

⁶³ ECB- Climate change and banking supervision

⁶⁴ Kopun Grupa Što je to ESG izvještavanje, 29.12.2022.

⁶⁵ Business times: Bankers in Europe push back as ECB conducts new ESG risk review, 7.4.2024.

energije i druge metode smanjenja zagađenja i negativnog utjecaja na okoliš. Drugim riječima, kako su i same korporacije dio okoliša potrebno je osim fokusa na profit, isti sad usmjeriti i na ljude, planetu i društvo u cjelini te razviti poslovne modele društveno odgovornog poslovanja putem kojih će moći reagirati na sve izazove u tom segmentu.

Što se klimatske tranzicije na području Republike Hrvatske tiče, guverner Hrvatske narodne banke izjavio je da će za potrebe zelene tranzicije svakako biti potrebna visoka ulaganja, izmjene nacionalnog zakonodavstva te bolja suradnja i od javnog i od privatnog sektora.⁶⁶

U sklopu ostvarenja zelene tranzicije u Hrvatskoj je za potrebe nadolazećih obveza izvještavanja i kako bi se pratio napredak ostvarenja održivih ciljeva, a što je sve propisano ranije spomenutom Direktivom o korporativnom izvještavanju o održivosti, razvijen standardizirani ESG Upitnik. Predmetni Upitnik koji će se koristiti za prikupljanje podataka vezanih uz okoliš kao i za društveno odgovorno poslovanje, razvio je Hrvatski registar obveza po kreditima (HROK) s vodećim hrvatskim bankama. Isti je u potpunosti digitaliziran, ispunjavat će se jednom godišnje te za predaju podataka neće biti nužno plaćati naknadu.⁶⁷

U skladu sa svime iznesenim bitno je naglasiti da iako su mnoge korporacije pa tako i banke implementirale ESG kao jednu od svojih strateških odrednica problem leži u tome što je svaki od navedenih ključnih čimbenika dosta širok i kompleksan po svojoj prirodi te ostvarenje ovisi i o pravnim i ekonomskim okolnostima pojedinih država i korporacija. Završno uz predmetnu temu može se zaključiti da je problematično uspostaviti sistem kojim bi se točno moglo procijeniti razina ispunjenja pojedinačnog elementa, između ostalog i radi nedostatka dovoljne educiranosti i svjesnosti o predmetnoj temi. A ako se uračuna i problem „greenwashing-a“ odnosno situacija u kojoj se pojedina kompanija predstavlja zelenijom nego što uistinu i je, može se zaključiti da će implementacija ESG čimbenika u sve aspekte poslovanja kao i uspostava održivog poslovanja te pronalazak kvalitetnih rješenja za društveno odgovorno poslovanje biti jedan od izazova s kojim će se središnje banke pa tako i HNB, suočavati svakako u bližoj, a možda i u daljoj budućnosti.

---

⁶⁶ Bloomberg Adria: Boris Vujčić- Za uspjeh klimatske tranzicije, nužna su visoka ulaganja, 9.4.2024.

⁶⁷ Jutarnji list: Razvijena HROK ESG platforma u suradnji s bankama, 22.4.2024.

5.2. Digitalni Euro

Osim svih navedenih točaka i elemenata ovog rada, u njegovom završnom stadiju nužno je sagledati i jednu potencijalnu stavku budućeg poslovanja, a to je novi način plaćanja koji bi bio dostupan na čitavom europodručju te bi služio kao elektronička inačica gotovine.

Radi se o digitalnom euru odnosno gotovini u digitalnom obliku čija bi uporaba, kako u ESB-u naglašavaju, bila sigurna, a privatnost zajamčena. Uvođenje istog opravdava se povećanjem kupnji na internetu i činjenicom da sve više ljudi češće obavljaju transakcije karticama nego putem gotovine. Ujedno, naglašava se da digitalni euro nikako ne bi zamijenio gotovinu već bi samo služio kao alternativni i dodatni način plaćanja.

Ako se osvrnemo unatrag i sagledamo početne faze projekta digitalnog eura, Europska središnja banka je u listopadu 2020.-e izdala izvještaj o mogućem izdavanju digitalnog eura. Sâm projekt lansirala je u srpnju 2021., a sve u svrhu kako bi ga s vremenom eventualno i službeno uvela na cijelo područje Europske unije. U rujnu 2022.-e godine, ESB je objavila kolaboraciju s 5 kompanija kako bi razvila korisničko sučelje za digitalni euro. Iste godine objavljena su i dva izvještaja o napretku u fazi istraživanja digitalnog eura. U 2023.-oj godini, u mjesecu siječnju, ESB je pozvala stručnjake iz područja financija i platnog prometa kako bi razvila skup pravila za digitalni euro. Tijekom svibnja iste godine ESB je izdala rezultate istraživanja tržišta koji je pokazao da europodručje raspolaže s dovoljno velikim brojem dobavljača koji su sposobni razviti sve tehničke solucije nužne za digitalni euro. 1. studenog 2023. ESB je objavila da kreću u pripremnu fazu projekta, a u sklopu koje se trenutno provodi analiziranje tržišta te se nadaju pokretanju pilot projekta između 2025 i 2026. godine.⁶⁸

Na ovom mjestu se, sukladno ranije spomenutim prednostima, odmah možemo zapitati je li dodatni način plaćanja, uz već široki spektar postojećih opcija plaćanja, uopće potreban i koliko će iznositi trošak izgradnje tehnološke infrastrukture i implementacije za isto. A jednako tako upitno je i koliko je predmetni način plaćanja uistinu siguran s obzirom da je tehnološka mreža, putem koje bi se plaćanje provodilo, podložna hakerima i kompjuterskom kriminalu općenito.

Naravno, navedeni način plaćanja imao bi uistinu prednosti poput činjenice da bi novčane transakcije bile brže i jeftinije. Ujedno, središnje banke bi lakše implementirale monetarnu politiku jer ne bi bilo potrebe prikupljanja i pohrane fizičkog novca ili imovine u svrhu utjecaja na inflaciju ili kreiranja stabilnosti financijskog sustava. Trenutna financijska infrastruktura je

---

⁶⁸ Wikipedia: Digital euro

kompleksan sistem i provođenje transakcija između institucija zahtijeva određeni trošak i vremenski razmak dok to nije slučaj kod digitalne valute. Dodatne prednosti su uklanjanje potrebe za fizičkom pohranom novca u cilju sprječavanja krađe, pojednostavnjenje u računovodstvenom segmentu, uklanjanje posrednika i slično.⁶⁹

Kao što je već spomenuto, s jedne strane naglašavaju se prednosti poput lakoće i sigurnosti plaćanja. A bitno je napomenuti da bi se omogućila digitalna plaćanja i internet kupnja čak i onima koji nemaju otvoren račun u banci. Također, ističe se da bi digitalni euro bio bi javno dobro i besplatan za pojedinačne korisnike. Naravno, Banke bi mogle ponuditi i dodatne usluge vezano za digitalni euro, a koje bi se posebno naplaćivale. Ujedno, trgovcima bi digitalni euro predstavljao mogućnost trenutnog primanja plaćanja bez dodatnih troškova.⁷⁰

Uz ove, ali i mnoge druge navedene prednosti, mnogo je i potencijalnih nedostataka. Osim što se digitalni euro, kao već navedeno, u očima mnogih smatra nepotrebnim, sigurnost je zapravo jedna ključna stavka koja i stvara najveći skepticizam uz predmetni način plaćanja s obzirom da digitalna infrastruktura, bez obzira na korištenje najsuvremenijih tehnologija, može biti meta kibernetičkih napada. Rizik se može smanjiti, ali nikako i posve ukloniti.

Nastavno na navedeno, uz digitalni euro Europska središnja banka tvrdi da bi u svakom trenutku bila zajamčena privatnost korisnika kao i zaštita njegovih podataka odnosno da se ne bi utvrđivao identitet korisnika niti bi se pratila plaćanja i kupovine istog. Da bi bilo moguće koristiti bilo kakve podatke korisnika u komercijalne svrhe, potrebna bi bila korisnička privola. Ovdje se nanovo možemo zapitati koja je svrha digitalnog eura s obzirom da već postoji opcija plaćanja koja nudi kompletnu anonimnost, a to je gotovina. Ni sigurnost ni privatnost ne mogu biti u potpunosti zajamčene kao što je to slučaj kod gotovine. Istovremeno se digitalizacijom stvara situacija gdje se korisnici vežu uz moderne uređaje i uz sistem, kako bankarski tako i vladajući te uz koji uvijek postoji mogućnost da spomenuti sistemi onemogućće pristup digitalnom novčaniku u slučaju ne postupanja u skladu s onim što se od građana očekuje. Jedan takav nedavni slučaj dogodio se u Kanadi gdje je tisuće kamiondžija započelo prosvjed nakon što je kanadski premijer Justin Trudeau zakonski odredio da svi kamiondžije koji prelaze kanadsko američku granicu, moraju biti cijepljeni, Iako se procjenjuje da ih je oko 90% ionako i bilo cijepljeno, nije im se sviđjelo zadiranje države u tjelesnu autonomiju i napad na individualne slobode. S vremenom se prosvjed pretvorio u prosvjed protiv svih restrikcija te je

---

⁶⁹ Investopedia: Grant, M.: Digital money: what it is, how it works, types and examples, ažurirano 15.3.2024.

⁷⁰ Europska središnja banka- česta pitanja o digitalnom euru, ažurirano 2.2.2024.

premijer posegnuo za ovlaštenjima koja se inače savjetuju samo u ekstremnim slučajevima poput rata ili prirodne katastrofe. Na taj način vlada je dobila ovlaštenje zamrznuti osobne i poslovne račune kamiondžija. Kamiondžije su potom objavili da će primati donacije u kriptovalutama kako bi mogli podmiriti hranu, smještaj i druge osnovne životne potrebe, pri čemu je vlada reagirala na način da je ovlaštenja proširila i na kriptovalute i blockchain.⁷¹

Ovdje je potrebno zapitati se što ako se i sami osobno jednom nađemo u jednom takvom prosvjedu vezano za već neku nama bitnu poruku ili temu. Kod digitalne valute je problem taj što nema dodatnih procedura ni institucija koje bi predstavljale prepreku vladajućima da građanima ograniče slobode. Jednim potezom se građanima koji se ne slažu s određenim odlukama onih na vlasti, mogu oduzeti sve financijske slobode i to bez ikakvih posljedica.⁷²

Nastavno na navedeno, ako se uzme u obzir ono što je ranije napomenuto da je gotovina jedino anonimno sredstvo plaćanja odnosno jedino sredstvo koje omogućuje privatnost i koje nije izloženo kibernetičkim napadima, potpuno je onda validno zapitati se ne služe li svi naponi koji se ulažu u uvođenje predmetnog sredstva plaćanja, samo u svrhu potencijalne uspostave kontrole vladajućih nad financijskom aktivnošću svojih građana. Digitalna valuta bi taj cijeli proces uspostave kontrole pojednostavila, ubrzala i olakšala. Građani bi u trenu mogli ostati bez pristupa svom novcu i u financijskom smislu posve bespomoćni. Ukratko, iz svega navedenog, svi benefit i pogodnosti koji se navode ili nisu potrebni ili nisu sigurni. Iz tog razloga su se i pojavile teorije o tome da se predmetna valuta razvija samo u svrhu uspostave kontrole nad financijskim aktivnošću građana što predstavlja udar i na privatnost i na građanske slobode.

Vezano uz digitalnu transformaciju u Republici Hrvatskoj, u srpnju 2018.-e donesen je Zakon o elektroničkom novcu s ciljem usklađivanja domaćeg zakonodavstva s pravnom stečevinom EU, a kako bi se povećala sigurnost elektroničkih plaćanja. Tim se zakonom konkretno u zakonodavstvo RH prenose sljedeći akti EU:

1. [Direktiva 2009/110/EZ](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o osnivanju, obavljanju djelatnosti i bonitetnom nadzoru poslovanja institucija za elektronički novac te o izmjeni direktiva 2005/60/EZ i 2006/48/EZ i stavljanju izvan snage Direktive 2000/46/EZ

---

⁷¹ Disruption banking: Clynh, H.: Freedom Convoy- Trueau's crypto freeze unconstitutional, Court rules, 31.1.2024.

⁷² Medium: Dean, J.: What can canadian truckers teach us about CBDCs, 17.2.2022.

(Tekst značajan za EGP), (SL L 267, 10. 10. 2009., u daljnjem tekstu: Direktiva (EU) 2009/110/EZ) te

2. [Direktiva \(EU\) 2015/2366](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, o izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2009/110/EZ i 2013/36/EU te Uredbe (EU) br. 1093/2010 i o stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ (Tekst značajan za EGP), (SL L 337, 23. 12. 2015., u daljnjem tekstu: Direktiva (EU) 2015/2366).⁷³

Navedenim zakonom se uređuje elektronički novac, tj. novac koji je digitalna zamjena za gotovinu u elektroničkom obliku te se uređuju i izdavatelji istog. Također, predmetnim zakonom uređuje se i izdavanje i iskup elektroničkog novca, zatim koji su uvjeti za osnivanje, poslovanje i prestanak rada institucija za elektronički novac, a koje su osnovane u Republici Hrvatskoj pri čemu su tu uključene i male institucije za elektronički novac i nadzor njihovog poslovanja te uvjeti pod kojima institucije za elektronički novac osnovane izvan RH mogu poslovati u istoj.⁷⁴

Hrvatska narodna banka je ta koja sukladno predmetnom zakonu izdaje odobrenja za izdavanje elektroničkog novca institucijama za elektronički novac koje ispunjavaju za to zakonske uvjete, određuje obveznike o izvještavanju o izdavanju, distribuciji i iskupu elektroničkog novca te provodi nadzor i nalaže nadzorne mjere institucijama za elektronički novac.⁷⁵

Ovdje se možemo zapitati kako to da usprkos donesenom zakonu, novac u elektroničkom obliku nije još zaživio u praksi. Za to se mogu navesti dva razloga. Jedan je taj što oni koji izdaju takav novac nemaju od istog značajniji prihod po toj osnovi. Dok je drugi razlog taj što je novac u tom obliku sa stajališta zakonodavca bio namijenjen samo za male transakcije i kako ga je nešto teže kontrolirati, postojao je strah da ne bi više služio za kriminalne radnje. Tek sad postaje opet aktualan kako se priča o digitalnom euru.⁷⁶

Završno, usprkos svim nedostacima i rizicima, velika je vjerojatnost da će se digitalni euro kao inovacija u financijskoj tehnologiji eventualno uvesti kao opcija plaćanja s obzirom na brzinu, mobilnost i jeftinoću, ali koliko će uistinu zaživjeti i biti prihvaćena te kako će funkcionirati u praksi, ostaje za vidjeti. Ali ono što je sigurno je to da će digitalni euro svakako odigrati važnu ulogu u budućnosti financijskog svijeta

---

⁷³ Zakon o elektroničkom novcu NN 64/18 114/22, čl.2.

⁷⁴ Večernji list: u javnoj raspravi novi zakon o elektroničkom novcu, 13.12.2017.

⁷⁵ Zakon o elektroničkom novcu čl. 6 st.1., čl. 12 st. 1. podst. 1., čl. 48., čl. 52.

⁷⁶ Informator: Intervju- Marko Perkušić: Pravo elektroničkog plaćanja, 27.10.2023.

6. ZAKLJUČAK

Kako je vidljivo iz cjelokupnog rada, Hrvatska narodna banka ključna je institucija Republike Hrvatske. Ima iznimno važnu ekonomsku i gospodarsku ulogu, a istovremeno je prisiljena poslovati i navigirati u kompleksnim društvenim okolnostima i promjenama kako unutar okvira vlastite države tako i u sklopu europodručja. Zadaća joj svakako nije jednostavna poglavito ako nije ni jasno koliko je uistinu samostalna u ispunjavanju tih zadataka.

Globalni trend odnosno pokret koji ide za većom nezavisnošću središnjih banaka je za pohvalu i ohrabrujući, ali uvijek se mora uzeti u obzir mogućnost određenih izvanrednih okolnosti usred kojih će vlade morati intervenirati u poslovanje istih, a sve u svrhu nacionalnog opstojanja i očuvanja identiteta. Tako da je u praksi nužno stvoriti jedan funkcionalni sistem koji neće zadirati u autonomiju centralnih banaka uz uobičajeno poslovanje u normalnim okolnostima, ali da taj isti sistem omogući određene devijacije od navedenog u izvanrednim okolnostima.

U konačnici, svaka država mora uspostaviti svoj vlastiti pravni okvir unutar kojeg će središnja banka poslovati i istovremeno joj s tim istim okvirom omogućiti svojevrsnu prirodnu evoluciju i to na način koji najbolje odgovara cjelokupnom povijesnom razvoju i ostalim institucijama pojedine države.⁷⁷

Ako su centralne banke svojim konzistentnim uspješnim poslovanjem stekle povjerenje javnosti i ako im je poslovanje i djelovanje jasno i transparentno, time će postojati i manje mogućnosti za politički utjecaj i njihovo uplitanje.

Usprkos mnogim argumentima za i protiv nezavisnosti centralnih banaka, možda je ipak više onih koji smatraju da je bolja opcija imati nezavisnu banku, ali koja, naravno, nije apsolutno nezavisna u svom poslovanju nego bi se tu moglo govoriti o odgovornoj nezavisnosti⁷⁸ Odnosno, spomenuta odgovorna nezavisnost bi morala biti raznolika i uključivati kontrolu zakonodavne grane kao i sudske te bi trebala postojati optimalna suradnja i komunikacija s izvršnom vlasti. Bez obzira na sve, nezavisnost je svakako poželjnija varijanta i to varijanta koja uključuje i određeni stupanj odgovornosti, ali ne prevelik. Autonomija nije lijek za sve, ali

---

⁷⁷ Reserve Bank of Australia Bulletin op.cit. u bilj. 28, str. 3

⁷⁸ Lastra, M.R. op.cit. u bilj. 43, str. 6.

je ipak nužna, a koliko je opet ostvariva u praksi, ovisi o pojedinim državnim okvirima unutar kojih se ista nastoji realizirati.

Sve navedeno vrijedi i za Hrvatsku narodnu banku, za koju stoji da je u svom postupanju samostalna i neovisna, ali u konačnici zapravo o malo čemu odlučuje te u većini slučajeva usklađuje se sa svim uputama ESB-a.

Završno na temu neovisnosti najbitnije je naglasiti da je usprkos svemu neovisnost središnje banke najbitniji aspekt i važan preduvjet kako bi se omogućilo pozitivno provođenje monetarne politike te sukladno tome ostvario i najosnovniji cilj, a to je stabilnost cijena.

7. LITERATURA

STRUČNA KNJIGA:

Jan Kleineman.: Stockholm studies in law: Central bank independence, the economic foundations, the constitutional implications and democratic accountability, 2001.

ZNANSTVENI ČLANCI:

1. Meta Ahtik, Neodvisnost centralne banke in vpliv interesnih skupin/Central bank independence and interest group influence, 2009.
2. Ahmad Jafari- Samimi, Saeed Rajabi, Simin Abdolalizadeh Shahir: The impact of Central bank independence on Economic Growth: a Cross section analysis, 2010.
3. Tomislav Ćorić, Dajana Cvrlje: Central bank independence: The case of Croatia, 2009.
4. Bernd Hayo, Carsten Hafeker: Reconsidering central bank independence, 2002.
5. Rosa Maria Lastra: The institutional dimension of central bank independence (Columbia University in the city of New York, School of International and Public Affairs), 02/1995.

PUBLIKACIJA:

1. Hrvatska narodna banka: Tri desetljeća izazova, 2021.
2. Tihana Škrinjarić, Kratkoročni i srednjoročni učinci ekstremnih vremenskih prilika na hrvatsko gospodarstvo, lipanj 2023.

ZBORNIK:

1. Book of proceedings: Economic and social development, travanj 2024. (editori: Darko Tipurić, Antonija Buljan)

BILTEN:

1. Reserve Bank of Australia Bulletin: Central bank independence: What does it mean?, 12/1994.

INTERNET IZVORI:

1. Zadarski.hr, Slobodna Dalmacija „Kuna odlazi u povijest no iz HNB-a poručuju da će imati još više posla: zapošljavaju i nove ljude, primanja čelnih ljudi su vrtoglava
<https://zadarski.slobodnadalmacija.hr/zadar/forum/kuna-odlazi-u-povijest-no-iz-hnb-a-kazu-da-ce-imati-jos-vise-posla-zaposljavaju-i-nove-ljude-primanja-celnih-ljudi-su-vrtoglava-1239080>
2. HNB organizacija
<https://www.hnb.hr/o-nama/funkcije-i-struktura/organizacija>
3. Statut HNB-a
4. Zakon o HNB-u
5. HNB Savjet i rukovodstvo
<https://www.hnb.hr/o-nama/funkcije-i-struktura/savjet-i-rukovodstvo>
6. Zašto je važna stabilnost cijena
<https://www.hnb.hr/-/zasto-je-vazna-stabilnost-cijena->
7. HNB Europski sustav središnjih banaka
<https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/medunarodni-odnosi/europski-sustav-sredisnjih-banaka>
8. Ugovor o europskoj uniji
https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0011.01/DOC_2&format=PDF
9. HNB Temeljne funkcije
https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0011.01/DOC_2&format=PDF
10. Ministarstvo financija „O kreditnim institucijama“
<https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/bankarstvo-racunovodstvo-i-revizija-111/kreditne-institucije-i-kreditne-unije/o-kreditnim-institucijama/3668>

11. HNB Uloga <https://www.hnb.hr/o-nama/funkcije-i-struktura/uloga>
12. Protokol (br.4) o Statutu ESSB-a i ESB-a
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A12016E%2FPRO%2F04>
13. Kratkoročni i srednjoročni učinci vremenskih prilika na hrvatsko gospodarstvo
<https://www.hnb.hr/-/kratkorocni-i-srednjorocni-ucinci-ekstremnih-vremenskih-prilika-na-hrvatsko-gospodarstvo>
14. IMF central banks and climate change key legal issues
<https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2024/09/10/Central-Banks-and-Climate-Change-Key-Legal-Issues-553517>
15. Institut za društveno odgovorno poslovanje 17 ciljeva održivog razvoja
[17 Ciljeva održivog razvoja - IDOP](#)
16. HGK Kapital bježi od tvrtki koje ne posluju održivo
<https://hgk.hr/predstavljen-esg-rating-hgk-model-ocjenjivanja-odrzivih-praksi-tvrtki>
17. HNB Klimatska strategija
<https://www.hnb.hr/o-nama/funkcije-i-struktura/hnb-i-klimatske-promjene/klimatska-strategija>
18. The Conversation
[Central banks should be fighting the climate crisis – here’s why](#)
19. Sky news Dylan Mulvaney Bud light beer takes sales hit after backlash over ad campaign featuring transgender campaign
<https://news.sky.com/story/dylan-mulvaney-bud-light-beer-takes-sales-hit-after-backlash-over-ad-campaign-featuring-transgender-influencer-12932886>
20. Ernest Vlačić: ESG je optimalan put prema „zelenijoj ekonomiji“
<https://lidermedia.hr/zeleno-i-digitalno/ernest-vlacic-esg-je-optimalan-put-prema-zelenijoj-ekonomiji-142548>
21. The Economist The fundamental contradiction of ESG is being laid bare
<https://www.economist.com/leaders/2022/09/29/the-fundamental-contradiction-of-esg-is-being-laid-bare>
22. Climate change and the ECB
<https://www.ecb.europa.eu/ecb/climate/html/index.en.html>
23. ECB: Climate change and banking supervision
<https://www.ecb.europa.eu/ecb/climate/html/index.en.html>
24. Kopun Group Uvođenje ESG izvještavanja u Europskoj uniji

- <https://kopun.hr/uvodenje-esg-izvjestavanja-u-europskoj-uniji/>
25. Business Times bankers in Europe push back as ECB conducts new ESG risk review
<https://www.businesstimes.com.sg/companies-markets/banking-finance/bankers-europe-push-back-ecb-conducts-new-esg-risk-review>
  26. Bloomberg Adria- Boris Vujčić: Za uspjeh klimatske tranzicije nužna su visoka ulaganja
<https://hr.bloombergadria.com/green/esg/56229/vujcic-za-uspjeh-klimatske-tranzicije-nuzna-su-visoka-ulaganja/news/>
  27. Jutarnji list: Razvijena HROK ESG platforma razvijena u suradnji s banaka- pitnik će se ispunjavati jednom godišnje
<https://novac.jutarnji.hr/novac/aktualno/razvijena-hrok-esg-platforma-razvijena-u-suradnji-s-bankama-upitnik-ce-se-ispunjavati-jednom-godisnje-15453010>
  28. Wikipedia Digital Euro https://en.wikipedia.org/wiki/Digital_euro
  29. Investopedia Digital money: what it is, how it works, types and examples
<https://www.investopedia.com/terms/d/digital-money.asp>
  30. Europska središnja banka: česta pitanja o digitalnom euru
https://www.ecb.europa.eu/euro/digital_euro/faqs/html/ecb.faq_digital_euro.hr.html
  31. Disruption banking- Freedom Convoy: Trudeau's Crypto freeze „Unconstitutional“, Court says
<https://www.disruptionbanking.com/2024/01/31/freedom-convoy-trudeaus-crypto-freeze-unconstitutional-court-rules/>
  32. Medium : What can Canadian truckers teach us about CBDC's?
<https://medium.com/original-crypto-guy/what-can-canadian-truckers-teach-us-about-cbdcs-11e968a0d8cf>
  33. Zakon o elektroničkom novcu
https://www.zakon.hr/z/426/Zakon-o-elektroni%C4%8Dkom-novcu#google_vignette
  34. Večernji list: U javnoj raspravi novi Zakon o elektroničkom novcu
<https://www.vecernji.hr/biznis/u-javnoj-raspravi-novi-zakon-o-elektronickom-novcu-1213756>
  35. Informator: Pravo elektroničkog plaćanja
<https://informator.hr/strucni-clanci/pravo-elektronickog-placanja>